

Πρεσβυτέρου Σταύρου Τρικαλιώτη
ἐφημερίου Ἱ. Ν. Ἀγ. Παρασκευῆς Ἀττικῆς

«ΑΓΩΝΑΣ ΘΕΟΓΝΩΣΙΑΣ»

Τὰ πρῶτα πνευματικὰ κείμενα τοῦ ἡγιασμένου Γέροντος
τοῦ Ἑσσεῆ
Ἀρχιμ. Σωφρονίου Σαχάρωφ.

«Ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Γέροντος Σωφρονίου μετὸν Δ.
Μπάλφουρ»

Ὅταν διαβάζω κείμενα τοῦ Γέροντος Σωφρονίου, μένω ἐκπληκτος ἀπὸ τὸ θεολογικὸ τους βάθος καὶ κυρίως ἀπὸ τὶς θεοεμπειρίες ποὺ ἐκφράζουν. Εἶναι κείμενα ποὺ σὲ βάζουν νὰ προβληματιστεῖς, νὰ στοχασθεῖς σὲ ὑψηλὰ πνευματικὰ θέματα, ἀλλὰ ταυτόχρονα εἶναι καὶ κείμενα ποὺ ξεπερνοῦν τὰ ὅρια τῶν συνηθισμένων θεολογικῶν μελετῶν.

Ἡ εἰδοποιὸς διαφορά τῶν θεολογικῶν κειμένων τοῦ Γέροντος Σωφρονίου ἀπὸ τὶς ἄλλες σύγχρονες θεολογικὲς μελέτες εἶναι, νομίζω, ἡ ὑπέρβαση – ὅχι κατάργηση – τοῦ διανοητικοῦ ἐγκλωβισμοῦ τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου – τοῦ θεολογικῶς «στοχαζομένου» – καὶ ἡ ἀναγωγή του στὴ σφαῖρα τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Πολὺ διαφωτιστικὰ εἶναι καὶ ὅσα γράφει σχετικὰ ὁ Γέροντας Σωφρόνιος: «...ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, ὄντας ἄκρως περιορισμένος, δὲν εἶναι ἱκανὸς μόνος του νὰ διεισδύει στὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ. (Προσδήκη Γέροντος Σωφρονίου: Ἐκεῖ ἰσχύει ἄλλη τάξη πραγμάτων, θεόσδοτη). Προηγεῖται ἡ πίστη (προσδήκη: ὄντας πνεῦμα), ποὺ εἶναι ἀσύγκριτα λεπτότερη καὶ τελειότερη καὶ πιὸ ἀπέραντη ἀπὸ τὸν νοῦ. Μόνο ἀργότερα, μετὰ τὴν πνευματικὴν πείρα, ὁ ἀνθρωπος φθάνει ἐκεῖνο, ποὺ καὶ μετὰ τὸ νοῦ του ἀρχίζει νὰ κατανοεῖ ὡς ἀλήθεια. Εἶναι ἀδύνατο στὸν ἀνθρωπο νὰ τὸ ἐξηγήσει αὐτό, ἐνόσω δὲν γνωρίζει ἐμπειρικὰ τὴν πνευματικὴν ζωὴ» («Ἀγώνας Θεογνωσίας», σ. 109).

Ὁ λόγος τοῦ Γέροντος Σωφρονίου εἶναι λόγος ἁγιοπνευματικὸς, ἀπόρροια ἔντονης προσωπικῆς ἀσκήσεως καὶ πνευματικῶν ἀγώνων. Ὁ ἴδιος θὰ πεῖ στὸν Δ. Μπάλφουρ: «Σᾶς μιλῶ γιὰ ὅσα εἶμαι βέβαιος, ἐπειδὴ τὰ ἔζησα ὁ ἴδιος» (σ. 198). Εἶναι λόγος καθαρθέντος ἀνθρώπου, σύγχρονος πατερικὸς λόγος. Λόγος ποὺ δροσιζει καὶ ξεκουράζει τὸ σύγχρονο ἀνθρωπο, ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ λόγος ἀπαιτητικὸς, «δύσκολος», «στενός». Λόγος, σὲ τελευταία ἀνάλυση, ποὺ μᾶς ἀνοίγει εὐρεῖς θεολογικοὺς ὁρίζοντες, στὰ αὐστηρὰ πάντα πλαίσια τῆς πατερικῆς παραδόσεως καὶ τῆς ὀρθόδοξης δογματικῆς τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ο Αρχιμανδρίτης Σωφρόνιος Σαχάρωφ έχει γίνει γνωστός στον ορθόδοξο θεολογικό χώρο από τα κυκλοφορούντα και στην έλληνική έργα του: «Ο άγιος Σιλουανός ο Άθωνίτης», «Οψόμεθα τον Θεόν καθώς έστι», «Περί προσευχής», «Άσκησις και θεωρία», «Περί Πνεύματος και ζωής» κ. ά.

Πρόσφατα (2004) εκδόθηκε από την Ίερά Σταυροπηγιακή και Πατριαρχική Μονή Τιμίου Προδρόμου Έσσεξ Άγγλίας τo βιβλίο του Αρχιμανδρίτου Σωφρονίου: «ΑΓΩΝΑΣ ΘΕΟΓΝΩΣΙΑΣ», που περιλαμβάνει την άλληλογραφία του Γέροντος Σωφρονίου με τον Δαβίδ Μπάλφουρ, σε μετάφραση από τα ρωσικά στα έλληνικά του Αρχιμ. Ζαχαρία.

Όπωςδήποτε, όπως κάθε άλληλογραφία, έτσι κι αυτή, έχει βαθιά προσωπικό χαρακτήρα. Όπως έπισημαίνει κι ο Γέροντας Σωφρόνιος: «Ό,τι γράφεται σε συγκεκριμένο πρόσωπο και κάτω από ειδικές συνθήκες... από κάθε άποψη προορίζεται για κάποια μεταβατική περίοδο». Όπως εύστοχα παρατηρεί στην έκτενη και κατατοπιστική εισαγωγή του βιβλίου (σ.15- 46) ο ιεροδιάκονος Νικόλαος: «Ούσιαστικά τo περιεχόμενο των έπιστολών ανταποκρινόταν στις τρέχουσες πνευματικές ανάγκες του παραλήπτη τους, του Δαβίδ Μπάλφουρ» (σ. 18). Ο ιεροδιάκονος Νικόλαος τονίζει την άξία των «έμπειρικων» αυτών έπιστολών αλλά και τον κίνδυνο γενικεύσεων: «Οί έπιστολές αυτές άντανακλούν με άλάδητο τρόπο την έσωτερική ζέση του πνεύματος του νεαρού τότε άσκητου Σωφρονίου. Άποκαλύπτουν έν μέρει τα μυστικά της καρδιάς του, που κατακλύζεται από τo πυρ της αγάπης του προς τον Χριστό. Διαβάζοντάς τα ο καθενάς μπορεί να άντλήσει κάτι ψυχικά ώφέλιμο, να ένισχυθεί στην πίστη και να γευθεί πνευματική παρηγορία. Δύσκολα μπορεί κάποιος να εκλάβει τις εκδιδόμενες έπιστολές ως μέσο γενικής ποδηγετήσεως στην πνευματική ζωή» (σ. 18).

Τα θέματα που δίγονται στην έπιστολή δεν εξαντλούνται. Δεν ύπάρχει ή συστηματική άνάλυση έννοιων και όρων. Δίνονται όμως σε πολλά από αυτά οί γενικές γραμμές, που βοηθούν τόσο τον παραλήπτη (Δ. Μπάλφουρ), όσο και κάθε αναγνώστη στην αναζήτηση της άληθείας σε θέματα της έσωτερικής πνευματικής ζωής, σε θέματα που άφορούν στον άγώνα του ορθόδοξου χριστιανού, «στον άγώνα της Θεογνωσίας», κατά τον εύστοχο τίτλο του βιβλίου.

Παράλληλα δίγονται και θέματα γενικότερου ένδιαφέροντος, όπως τo θέμα του Οικουμενισμού, που ο Γέροντας τον χαρακτηρίζει ως «έπικίνδυνη αίρεση» (βλ. Σ. 160- 162). Έπίσης, σε πολλά σημεία γίνεται άναφορά στον Καθολικισμό, μιά και ο Δ. Μπάλφουρ ήταν πρώην Καθολικός και μάλιστα ιερωμένος, που με θαυματουργικό τρόπο άσπάρθηκε την Όρθοδοξία, όπως βεβαίωσε κι ο Γέροντας Σιλουανός, άγιος πλέον της Όρθόδοξης Έκκλησίας μας: «Ο Μπάλφουρ μεταστράφηκε στην Όρθοδοξία με θαύμα» (σ.22).

Όπως έπισημαίνει στην εισαγωγή ο ιεροδιάκονος Νικόλαος: «Ο Γέροντας Σωφρόνιος, με τή σεμνότητα που τον χαρακτήριζε, δεν ήθελε, όσο ζούσε, να διαβαστούν τα γράμματα αυτά από άλλους, καθώς μέσα από αυτά άποκαλύπτονται πολλά βαθειά προσωπικά του βιώματα» (σ.17). Ο ίδιος, μάλιστα, είχε γράψει για τις έπιστολές αυτές: «Τώρα δεν θά έγραφα πολλά από εκείνα που επέτρεψα τότε στον έαυτό μου. Τo παρελθόν όμως ως «γεγονός» δεν διαγράφεται από τή ζωή» (σ. 17).

Δεν θά μπορούμε να κατανοήσουμε τo πνεύμα των έπιστολών του Γέροντος Σωφρονίου, άν δεν γνωρίσουμε όρισμένα στοιχειά από την πολυκύμαντη ζωή και την

ψυχολογία του Δ. Μπάλφουρ, για τον οποίο ο Γέροντας Σωφρόνιος προσευχόταν έντονα ήμερα και νύκτα κατά τή διάρκεια άρκετων μηνών.

Ο Δ. Μπάλφουρ γεννήθηκε στις 20/1/1903 - ήταν δηλαδή σχεδόν συνομιληκος με τον Γέροντα Σωφρόνιο- από γονείς Καθολικούς. Άκολούθησε τον Καθολικισμό και έγινε μοναχός και καθολικός ιερέας. Παράλληλα εκδηλώνει τo ενδιαφέρον του για τον ορθόδοξο μοναχισμό.

Ένα ταξίδι του στο Άγιον Όρος (τo 1932) - με σκοπό να μελετήσει όρισμένα χειρόγραφα- καθώς και ή εκεί συνάντησή του με τον Γέροντα Σιλουανό και τον Γέροντα Σωφρόνιο, θα αποβούν καθοριστικά για τήν εξέλιξη τής μετέπειτα πνευματικής του πορείας.

Τελικά, χάρη στην πρόνοια του Θεού, ασπάζεται τήν Όρθοδοξία και από εκείνη τή στιγμή ξεκινά ή «άδελφική άλλη λογαφία» μεταξύ αυτου και του Γέροντος Σωφρόνιου. «Χειραγωγούμενος από τήν πνευματική καθοδήγηση του π. Σωφρόνιου και τις πατρικές συστάσεις του Γέροντος Σιλουανού ο Μπάλφουρ ασπάσθηκε τήν Όρθοδοξία στις 12 Σεπτεμβρίου του 1932 και του άναγνωρίσθηκε ή ιερατική του ιδιότητα (άπό τον Μητροπολίτη Έλευθέριο, έξαρχο του Πατριαρχείου Μόσχας στη Δυτική Εύρώπη). Η εκκλησιαστική αυτή πράξη γεννά όρισμένα έρωτηματικά, που δεν είναι τής παρούσης να διερευνηθούν.

Για να μη μακρυγορήσω, δεν θα άναφερθώ σε λεπτομερειακά βιογραφικά του Μπάλφουρ, θα άναφέρω, όμως, μερικά χαρακτηριστικά τής όλης του ψυχολογίας, καθώς και τήν πνευματική σχέση μεταξύ Γέροντος Σωφρόνιου και Μπάλφουρ.

Ο Γέροντας Σωφρόνιος στις έπιστολές του άναφέρεται πάντοτε στον Μπάλφουρ με πολλή άδελφική άγάπη, όπως φαίνεται από τις προσφωνήσεις, καθώς και από τούς έπιλόγους των έπιστολών του: «Άγαπητέ και περιπόδητε έν Κυρίω άδελφέ, Βαδυσέβαστε πάτερ Δαβίδ, εύλογείτε», «Με άγάπη έν Κυρίω...», «Άφοσιωμένος σε σας ως τo τέλος τής ζωής μου, με τήν έν Κυρίω άγάπη». Σε κάποια έπιστολή ο Γέροντας Σωφρόνιος τον σκλαβώνει κυριολεκτικά με τήν πολλή του άγάπη: «Σας ύπόσχομαι ότι θα προσεύχομαι για σας ως τον τάφο και, αν ο Κύριος δώσει σε μένα τον άθλιο τέτοια χάρη, τότε και μετά τον θάνατό μου θα προσεύχομαι για σας, ως τήν πιό άγαπητή και συγγενή σε μένα ψυχή» (σ. 111).

Ο Γέροντας Σωφρόνιος τον έλέγχει με τo χάδι τής ειλικρινούς άγάπης, προσέχοντας με πολλή λεπτότητα και ευγένεια να μην τον πληγώσει, αλλά να τον βοηθήσει στη συνειδητοποίηση των έλλείψεών του και στη διόρθωση των σφαλμάτων του. Θα του πει χαρακτηριστικά: «Εγώ δεν είμαι για σας ούτε γέροντας ούτε πατέρας, αλλά άδελφός. Νομίζω ότι στην ειλικρινή μου φροντίδα για σας, και αν πω κάτι δυσάρεστο, έσεις ως σοφός άνδρας, που γνωρίζει καλά ότι οι γνήσιες έπιπλήξεις και έπιτιμήσεις από κάποιον που μάς άγαπά είναι καλύτερες από τούς δολίους άσπασμούς του κόλακα (Βλ. Παροιμ. κζ, 6), θα άποκομίσετε όφελος από τον ταπεινό μου λόγο» (σ.116). Γι' αυτό και δε διστάζει να του πει: «... ή πείρα σας είναι πείρα άρχαρίου, και μαζί σας δεν μπορώ άκόμη να μιλήσω για πολλά» (σ. 104). Η κάπου άλλου: «...δέν γνωρίζετε ποια είναι τά πάδη σας ούτε πώς να παλέψετε με αυτά» (σ. 106).

Παράλληλα, όμως, ο Γέροντας Σωφρόνιος, με τo ποιμαντικό χάρισμα που τον διέκρινε, δεν διστάζε κάποτε σ' αυτον τον «άπειρο και έμπαδή» να έξομολογηθεί βαδιές πνευματικές έμπειρίες του: «Μέχρι και τώρα μου φαίνεται ότι κατά τή διάρκεια τής προσευχής τά ζέοντα δάκρυα έρρεαν όχι μόνο από τά μάτια μου αλλά και από όλη τήν ύπαρξή μου. Όλο μου τo σώμα

γέμιζε από τον παράδοξο πόθο να καρφωθεί, να σταυρωθεί, προκειμένου να γνωρίσουν οι άνθρωποι το φώς της ζωής εν Χριστώ (και δέν σās τὰ διηγοῦμαι ὅλα)» (σ. 107- 108).

Ὁ Γέροντας Σωφρόνιος ἀναμόρφωσε πνευματικά και ἀναγέννησε τὸν Μπάλφουρ: «διὰ πολλῆς ὑπομονῆς και πόνου σφόδρου, και καθημερινῶν δακρύων, ἀγκαλά και σὺ δέν ἐγνώρισες κανένα ἀπό τούτα ὅπου ἐδοκίμασα ἐγὼ διὰ σέ» (λόγια τοῦ ἁγ. Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου, πού τὰ ἀπευδύνει ὁ Γέροντας στὸν Μπάλφουρ, σ. 124).

Ὁ Μπάλφουρ, ὅπως εἶπαμε, δέν ἦταν σταθερός στὴν πίστη του: πολλές φορές ἀμφιταλαντευόταν και ἀμφέβαλλε: «Ναί, ἔχω κλίση πρὸς τὴν Ὁρθοδοξία, ἀλλά τί γίνεται, ἂν ὁ Καθολικισμὸς εἶναι ἀλήθεια; Πῶς δὰ ἦταν δυνατὸ νὰ καταλάβω ὀριστικά, πού βρίσκεται ἡ ἀλήθεια, ποῖος εἶναι ὁ ὀρθὸς δρόμος;» (σ. 125). Και ὁ Γέροντας τοῦ ἀπαντοῦσε: «Γνωρίζετε, ἀγαπητὲ πάτερ Δαβίδ, ὅτι ἂν δέν στερεωθεῖτε με πίστη στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἀλλά παραδίδεσθε ἀκόμη σέ ἐνδοιασμοὺς και ἀμφιβολίες, δέν δὰ γνωρίσετε τὴν ἀληθινὴ πνευματικὴ ζωή» (σ. 126). Σέ κάποια ἄλλη περίσταση δὰ τοῦ πεῖ ἀπλά και ἀπερίφραστα: «...δέν «ὑπάρχει σέ αὐτοὺς (στοὺς Καθολικοὺς) ἡ ἀλήθεια. Στὴ δεδομένη μάλιστα περίπτωση μπορῶ νὰ σās διαβεβαιώσω ὅτι δέν δὰ ἔπρεπε νὰ ταραζέται ἡ ψυχὴ σας βλέποντας τὴ σημαντικὴ, ὡς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴ ὀργάνωση και πειθαρχία, ὑπεροχὴ τοῦ Καθολικισμοῦ σέ σύγκριση με τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, γιατί αὐτὸ εἶναι «γῆ». Ἐπίσης μὴ σκανδαλίζεσθε γιατί στὴν ἐποχὴ μας ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι πραγματικά σταυρωμένη. (Αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸν προδάλαμο τοῦ οὐρανοῦ)» (σ. 85). Αὐτὰ ἄς τὰ βλέπουν ὀρισμένοι δικοί μας "παπολιγούρηδες" και διασωτῆς τῆς ρωμαιοκαθολικῆς πειθαρχίας και τάξεως.

Ὁ Μπάλφουρ ἀποτελεῖ, πραγματικά, μία τραγικὴ φιγούρα. Κάποτε δὰ ὁμολογήσει: «Ἡ ζωὴ μου εἶναι μία θλιβερὴ ἀμφιταλάντευση» (σ. 379). Οἱ ἀμφιταλαντεύσεις τοῦ Μπάλφουρ φτάνουν στὸ ἀποκορύφωμα τους, ὅπως ὁ ἴδιος μαρτυρεῖ: «Ἐχασα τὴν πίστη ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι ἡ μόνη πού κατέχει τὴν ἀλήθεια σέ ὅλο τὸ πλήρωμά της».

Στὴ διάρκεια τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου, εὐρισκόμενος ὁ Μπάλφουρ στὸ Κάιρο ξυρίζει τὰ γένηια του, βγάζει τὸ ράσο του και διαρρυγνύει κάθε σχέση με τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Τὰ χρόνια πού ἀκολούθησαν τὰ χαρακτηρίζει ὡς «χρόνια τελείας ἀδείας» (σ. 388). Ἀργότερα, ἔχοντας πλέον χάσει τὴν πίστη του, γίνεται δεκτὸς στὶς ἀνιχνευτικὲς ὑπηρεσίες τοῦ Βρετανικοῦ Στρατοῦ στὸ Κάιρο και προβιβάζεται στὸ βαθμὸ τοῦ ταγματάρχη! Λίγο ἀργότερα, δὰ γίνεῖ διπλωματικὸς ἐκπρόσωπος τῆς Βρετανικῆς Κυβερνήσεως.

Στὰ δύσκολα αὐτὰ χρόνια για τὸν Μπάλφουρ ὁ Γέροντας Σωφρόνιος δέν παύει νὰ προσεύχεται γι' αὐτόν, συναισθανόμενος τὴν εὐδύνη του ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ για τὴν ψυχὴ τοῦ Μπάλφουρ. Ὡσπου ἦρθε ἡ τελευταία μεταστροφή στὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ τοῦ Μπάλφουρ τὸ 1962. Ὁ Μπάλφουρ κάνει αἶτημα νὰ τὸν δεχτεῖ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στοὺς κόλπους της ὡς λαϊκὸ πλέον. Ὁπως σημειώνει ὁ ἱεροδιάκονος Νικόλαος: «Ἀπὸ ἐκείνη τὴ στιγμή ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ὁ Μπάλφουρ φρόντιζε με κάθε ἐπιμέλεια τὴν πίστη του στὴν Ὁρθοδοξία, μεταλαμβάνοντας συχνὰ τῶν ἁγίων τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων. Πολλοὶ θυμοῦνται τὰ καῦτα δάκρυα μετανοίας, πού ἔχυνε στὴ θεία Λειτουργία. Ἀπὸ τότε ἀνανεώθηκε και ἡ πνευματικὴ ἐπαφή του με τὸν Γέροντα Σωφρόνιο. Ἡ πνευματικὴ καθοδήγηση δέν γινόταν πλέον δι' ἀλληλογραφίας, ἀλλά προφορικὰ κατὰ τὴ διάρκεια τακτικῶν συναντήσεων» (σ. 30).

Ὁ Μπάλφουρ ἐκοιμήθη τὴν 11η Ὀκτωβρίου 1989 μετὰ ἀπὸ παρατεταμένη ἀσθένεια. Ὁ ἱεροδιάκονος Νικόλαος μās δίνει τὸ ὀριστικὸ του ψυχολογικὸ φημα: «Πολλοὶ πιστεύουν ὅτι ὁ

Μπάλφουρ έζησε χρησιμοποιώντας υποκριτικά την Όρθοδοξία. Και ή άποψη αυτή ίσως στηρίζεται στις παλινωδίες του, όπως και σε όρισμένες συγκυρίες της περιπετειώδους ζωής του. Τά κείμενα όμως που διαθέτουμε δέν οδηγούν σε τέτοια συμπεράσματα» (σ. 30).

Ό Γέροντας Σωφρόνιος κατεύθυνε πνευματικά τον Μπάλφουρ, χωρίς να άπελπίζεται για τις πολλές του πτώσεις. Ζούσε τó δρᾶμα του ως προσωπικό του δρᾶμα, όπως τονίζει σχετικά: «Η έμπειρία της πνευματικής πατρότητος είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσα, αλλά ή άσκησή της, δηλαδή ό άγώνας στην καρδιά του άδελφού ενάντια στο πάθος που τον βασανίζει, υπερβολικά δύσκολη. Με άλλα λόγια είναι ανάγκη να τον δεχθείς στην καρδιά σου και να ζήσεις τον πειρασμό του ως προσωπικά δικό σου» (σ. 289).

Άν θά έπρεπε να πάρουμε κάποιο μήνυμα από τις έπιστολές του Γέροντα Σωφρόνιου, είναι τó μήνυμα της διαρκούς μετανοίας, που θά πρέπει να χαρακτηρίζει κάθε άνθρωπο. Για όλους ισχύουν τά λόγια του Γέροντα στον Μπάλφουρ: «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ένεκεν! Θα υπομείνουμε. Τέτοια είναι ή όδός μας. Προσέκοψες, άνορθώσου! Έπεσες, σήκω! Ποτέ όμως δέν πρέπει να άπελπίζεσαι» (σ. 245).

Στό σημείο αυτό θά πρέπει να έπιστημάνουμε, ότι οι έπιστολές αυτές του Γέροντος Σωφρόνιου προς τον Μπάλφουρ γράφτηκαν κατά τούς χρόνους παραμονής του στον Άθω, «όταν όλο του τó είναι ήταν συγκεντρωμένο στην έσωτερική πάλη για τή σύλληψη του Θείου Προτύπου» (σ. 31). Ό νεαρός τότε άσκητής Σωφρόνιος άγωνιζόταν για τήν άπόκτηση της Βασιλείας, άγωνιζόταν για τήν άπόκτηση της "Θεογνωσίας", όπως φαίνεται "έν μέρει " από τις έπιστολές αυτές.

Όπως υπογραμμίζει ό ιεροδιάκονος Νικόλαος: «Η πνευματική έπικοινωνία του Γέροντα με τον άγιο Σιλουανό άναμφίβολα επέδρασε καθοριστικά στη θεολογική μορφή των έπιστολών αυτών» (σ. 31). Είναι σημαντικές και διαφωτιστικές οι πληροφορίες που άντλούμε από τις έπιστολές αυτές και για τó πρόσωπο του άγίου Σιλουανού. Είναι χαρακτηριστικά όσα μάς λέει ό Γέροντας Σωφρόνιος για τον άγιο: «Έγώ ό ίδιος κατά τó έλεος του Θεού τον είδα πολλές φορές τόσο πλούσια έπισκιασμένο από τή χάρη, ώστε ή δύναμη του πνεύματός μου δέν άρκοϋσε να άτενίσει τó πρόσωπό του. Ό άνθρωπος αυτός είναι πλήρης Πνεύματος Χριστού, θείας αγάπης. Έζησε με τέτοιο άγώνα εναντίον του έχθρου και με τέτοια άσκηση για τον Θεό, που πολύ σπάνια κατορθώνεται» (σ. 59). Αυτός "ό όλιγογράμματος και άπλός άνθρωπος" γνώριζε τήν πνευματική ζωή "έως τά έσχατα ίσως όριά της που μπορούν να γίνουν έφικτά επί της γής» (σ. 59).

Γιατί, άραγε, θά άξιζε να διαβάσει κάποιος τις έπιστολές αυτές του Γέροντος Σωφρόνιου; Θα προσπαθήσω να δώσω μερικές λακωνικές άπαντήσεις.

- γιατί είναι έργο της νεότητάς του, που περιέχει σπάνιες έξομολογήσεις και ίσως άποτελέσει τó "κλειδί" για τήν εισαγωγή μας στο μετέπειτα βαθύ θεολογικό του έργο.
- γιατί στις έπιστολές κρύβεται ό θυσιαζόμενος στην προσευχή "ύπέρ του άλλου" άδελφός, αυτός που δίνει, γιατί πραγματικά "έχει". «Όυκ άν λάβοις παρά του μη έχοντος».

- γιατί μάς δίνει τή σοφία τών άγιών Πατέρων και ιδίως τών λεγομένων "Νηπτικῶν και 'Ασκητικῶν", μ' ένα τρόπο σύγχρονο, άπλό, και επαγωγικό. Διδάσκει βάσει τών έμπειριῶν του.
- γιατί θέτει μιὰ τομή στα υποπροϊόντα τής πλάνης και όριοθετεί τὸ δρόμο τής αλήθειας, πὸ ὁδηγεῖ στὴ θέωση.
- γιατί θὰ ἀνακαλύψουμε ἕναν ταπεινὸ νεαρὸ μοναχό, πὸ περιγράφει, κάποτε με ἀπλότητα μικροῦ παιδιοῦ, έμπειρίες ὑψηλῆς πνευματικῆς ζωῆς, χωρὶς νὰ ταπεινολογεῖ ὑποκριτικά.
- γιατί βλέπουμε πὸς ὁ νεαρὸς Σωφρόνιος ἔκανε πράξη τὴ ρήση τοῦ Γέροντος Σιλουανοῦ: «ἔχε τὸ νοῦ σου στὸν ἄδη και μὴν ἀπελπίζεσαι». Τὸν βλέπουμε, πράγματι, νὰ θυδίζεται στὸν ἐσωτερικὸ του ἄδη, νὰ φτάνει σὲ ὀριακὲς καταστάσεις, πὸ ὅμως τίς ὑπερέβαινε διὰ τῆς προσευχῆς.
- γιατί μάς διδάσκει τὸ "δύσκολο" ἔργο τῆς προσευχῆς -τὸ βαρύτερο κατὰ τοὺς Πατέρες- πὸ ὅμως, ἂν ὁ ἄνθρωπος ξεπεράσει τὴ δυσκολία του, τότε αὐτὴ (ἢ προσευχῆ) «γίνεται τόσο γλυκιά, ὅσο τίποτε ἄλλο στὸν κόσμος» (σ. 240).
- και τέλος, γιατί στὶς ἐπιστολές αὐτές βλέπουμε ἕναν ὁμοιοπαθῆ με μάς ἀδελφό, ὁ ὁποῖος μάς παρέχει "πνευματικὴ βοήθεια" και γιατί ἀνακαλύπτουμε ὅτι: «δὲν πάσχουμε μόνο ἡμεῖς ἀπὸ τὴν πίεση κάθε εἶδους κακίας, ὅτι ὅλους μάς πολεμεῖ ὁ διάβολος με τὸν ἴδιο τρόπο, ὅτι δὲν εἴμαστε μόνοι, ἀλλὰ και ἄλλοι κάθε ἡμέρα με πόνο ὑποβάλλονται σὲ δοκιμασίες» (Πρβλ. σ. 246-447).

Τὸ μόνο πὸ θὰ μπορούσαμε νὰ πούμε ἀπὸ αὐτὴ τὴ θέση εἶναι ἕνα ταπεινὸ εὐχαριστῶ στὸν μεταφραστὴ τών ἐπιστολῶν αὐτῶν στὴν ἑλληνικὴ, τὸν παν/το 'Αρχιμ. Ζαχαρία, πὸ μάς ἔδωσε τὴ δυνατότητα νὰ ἔρθουμε σὲ ἐπικοινωνία με "τὰ πρῶτα πνευματικὰ κείμενα" τοῦ Γέροντος Σωφρονίου.

Ὁ Γέροντας Σωφρόνιος ἐκοιμήθη ξημερώματα Κυριακῆς τῆς 11ης Ἰουλίου 1993, ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία ἡ Ἐκκλησία μας ἑορτάζει τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου. Ὁ ἴδιος ἀναφέρει σὲ κάποια τοῦ ἐπιστολῆ: «Γνωρίζω κάποιον στὸ Παρίσι, ὁ ὁποῖος, ἀπὸ τὸ Μεγάλο Σάββατο ὡς τὴν τρίτη ἡμέρα τοῦ Πάσχα, κατὰ τὴ διάρκεια τριῶν ἡμερῶν, βρισκόταν σὲ καταστάση θεωρίας, γεγονός πὸ με τίς μορφές τῆς γήινης ὑπάρξεως μας μπορούσε νὰ τὸ ἐκφράσει λέγοντας μόνο ὅτι εἶδε τὴν πρωία τῆς ἀνέσπερης ἡμέρας. Πρωία, γιατί τὸ φῶς ἦταν παράδοξα τρυφερό, λεπτό, ἱλαρό, κάπως κυανό. Ἡ ἀνέσπερη λοιπὸν ἡμέρα εἶναι ἡ αἰωνιότητα» (σ. 257).

Πιστεύω, ὅτι αὐτὸς πὸ εἶχε αὐτὴν τὴν ἐμπειρία τῆς πρωίας τῆς ἀνέσπερης ἡμέρας, δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν «ἡγιασμένον Γέροντα τοῦ Ἐσσεξ», τὸν Ἀρχιμανδρίτη Σωφρόνιο Σαχάρωφ.

Ἐς ἔχουμε τὴν εὐχὴ του κι ἄς ἐπικαλούμαστε τίς πρεσβείες του γιὰ τὴ μαρτυρικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας και γιὰ τὸν καθένα μας προσωπικά.